

SICAK VE SOĞUK ACİLLER

İNSAN VÜCUDUNUN DAYANABİLDİĞİ ISI SINIRLARI (AĞIZDAN ÖLÇÜLEN DEĞERLERİÇİN GEÇERLİDİR)

	C°	F°
ÖLÜM	44	111.2
	43	109.4
	42	107.6
	41	105.8
ÇOK YÜKSEK ATEŞ	40	104.0
	39	102.2
	38	100.4
NORMAL SINIRLAR	37	98.6
	36	97.0
ÇOK DÜŞÜK ISI (HİPOTERMİ)	35	95.0
	34	93.2
ÖLÜM		

Copyright © 2005 Lippincott Williams & Wilkins
Instructor's Resource CD-ROM to Accompany
Fundamentals of Nursing;
The Art and Science of Nursing Care, Fifth Edition.

SICAĞA MARUZ KALMA

- Çevre ısısı çok arttığında vücut, terleme ve ciltteki kan damarlarının genişlemesiyle, ısıyı dengelemeye çalışır.
- Daha fazla telafi edilemediğinde sıcak nedeniyle hastalık oluşur.

Sıcak Krampoları

- Aşırı egzersizden sonra genellikle bacak kaslarında oluşan ağrılı kasılmalardır.

İLK YARDIM:

- * Kişi gölgelik ve/veya serin bir yere alınır
- * Hasta yatırılarak (veya oturtulabilir de) kramp geçene kadar kasları dinlendirilir.
- * Su (veya dengeli elektrolit solüsyonu; limonata, ayran vb) içirilebilir. Sıcak krampında vücutta yeterli elektrolit vardır, ancak kramp nedeniyle dengeli dağılımı engellenmiştir, o nedenle bol sıvı içmenin yanı sıra dinlenme çok önemlidir.
- * Tedavi edilmezse sıcak bitkinliğine dönüşebilir.

Sıcak Bitkinliği

- Sıcağın neden olduğu en sık görülen hastalık olan sıcak bitkinliğinde, hasta aşırı derecede su ve tuz kaybetmiştir.

Sıcak Bitkinliği devam...

Belirtileri

- Aşırı terleme sonucu soğuk ve nemli cilt
- Yüzde solukluk
- Baş dönmesi, bayılma hissi
- Güçsüzlük
- Bulantı
- Baş ağrısı
- Hızlı ve zayıf nabız
- Hafif yüksek ateş

Sıcak Bitkinliği devam...

İLK YARDIM

- Hastayı sıcak ortamdan uzaklaştırın
- Üzerindeki fazla giysileri çıkarın
- Uzanmasını sağlayın
- Bilinci yerindeyse (kendi içebilecek durumdaysa); su, ayran gibi içecekler içirilir (1 litre kadar). **ASLA ALKOLLÜ İÇKİ İÇİRİLMEZ !**
- Bilinci yerinde değilse ağızdan sıvı verilmez
- 30 dakika içinde iyileşme görülmezse, bilinci bulanıklaşır ve vücut ısısı düşmezse, en kısa sürede hastaneye götürülür

Sıcak arpması

- Beyinde bulunan ısı ayarlama merkezinin görevini yapamaması sonucu, vücutta biriken fazla ısının dışarı atılamaması sonucu gelişir.
- Genellikle sıcak bitkinliğini izler.
- Sıcak bitkinliğindeki hastanın ateőı yüksekse dikkatli olunmalıdır.
- Yüksek ateş düşürülmez ise beyin hasarı hatta ölüm kaçınılmaz olur.

Sıcak çarpmasına yol açabilecek nedenler :

- Kapalı-kötü havalandırılan-nemli ortamlarda aşırı fiziksel aktivite yapmak,
- Sıcak hava dalgaları esnasında havalandırma sistemleri bulunmayan veya havalandırılmayan binalarda yaşamak (özellikle yaşlılar, bebekler, kalp veya kronik hastalığı olan kişiler risk altındadır),
- Sıcak yaz gününde çocukları kilitli arabada bırakmak,
- Aşırı sıcak ve nem ortamı yükselmiş havalarda dışarıda spor veya ağır iş yapmak.
- Havadaki nem oranı % 70 in üzerine çıktığı durumlar, (ortam neme doyduğundan terleme olmayacağı için, vücuttan ısı kaybı gerçekleşemez dolayısıyla vücut ısısı artar, cilt ısıyı atamadığı için sıcak, kuru ve kızarıktır).

Belirtiler

- Cildi nemli, kırmızı ve kurudur
- Terleme yoktur
- Vücut ısısı hızla yükselir
- Nabzı yavaş ve zayıftır (tansiyon düşer)
- Bulantı, kusma ve bitkinlik
- Bilinç kaybolmaya başlar.

SICAK BITKİNLİĞİ

1. Nemli ve yapışkan bir cilt

2. Genişlemiş göz bebeği

3. Normal veya normal üstü vücut sıcaklığı

SICAK ÇARPMASI

1. Sıcak ve kuru bir cilt

2. Daralmış göz bebeği

3. Çok yüksek vücut sıcaklığı

- Sıcak çarpması nedeni ile ölen kişilerin beyin hücrelerinde hasarlar görülmüştür.
- Karaciğer, böbrek ya da öteki organlardan birinde veya birkaçındaki harabiyet bazen sıcak çarpmasından günlerce sonra ölüme götürebilir
- Sıcak çarpmasında; vücut ısısının artması ile derialtı damarları genişler,
- Derin dokulardan deriye kan akımı olur ve kan burada göllenir.
- Dolaşımdaki kanın azalmasıyla kalp kası hücrelerinde ölümler, ritim bozuklukları, yaygın damar içi pıhtılaşmaları ve diğer sistemik etkiler ile karşılaşılabılır.

İLK YARDIM

- Hastayı sıcak ortamdan uzaklaştırın
- Bütün giysilerini çıkartın
- Vücudu soğutmak için ıslak havlu yada çarşaflar kullanın
- İlaçların faydası olmadığı için kullanmayın
- Hastayı en kısa sürede hastaneye ulaştırın -112'yi arayın

- Sağlık ekibi gelene kadar hastanızın bilincini kontrol edin.
- Bilinci açık ise hastayı yarı oturur pozisyonda bekletin.
- Bilinci kapalıysa ya da daha kötüye gidiyorsa hastanızı sırt üstü yatırıp başını sola doğru yatırın. Bu nefes alıp vermesini kolaylaştırır
- Sıkı giysilerini çıkarın.

- Hastaya soğuk duş aldırın ya da duruma göre kasıklarına, el ve ayak bileklerine, başına ve boynuna soğuk kompresler uygulayın.
- Isınan kompresleri tekrar soğutun; çünkü ısınan kompresler hastanın ateşini düşürmeye yardımcı olmaz.
- Hastanın bilinci açık ise alkolsüz ve soğuk içecekler tercihen su içirmeye gayret edin.
- Bilinci kapalıysa ya da bulanıksa hastanıza bir şey içirmeye çalışmayın, boğulmasına neden olabilirsiniz. Bu durumda hastanızın ısınıp dışarıdan düşürmeye çalışın.

ÖNEMLİ

- Vücut ısını düşürmek üzere vücuda doğrudan BUZ UYGULANMAZ !
- Ya musluk suyuyla duş aldırılır, ya da vücut musluk suyu ile silinir.

Korunma

- Zorunlu olmadıkça, güneş sıcaklığının en belirgin olduğu 11.00-15.00 saatleri arasında dışarıya çıkılmamalıdır. Çocuklar, yaşlılar, kalp ve şeker gibi kronik hastalığı olanların buna özellikle dikkat etmeleri gerekir.
- Kapalı alanların havalandırılmasına, yeterli bir hava akımı sağlanmasına özen gösterilmeli. (mümkünse klima kullanılmalı)

- Bol sıvı ve mineral içeren içecekler tüketilmelidir. Kalp hastalığı veya hipertansiyonu olup tuzsuz diyet alan kişiler dışında gıdalarla tuz alımı arttırılmalıdır.
- Tuz kısıtlaması olanlar ise sıvı ve tuz kaybı yönünden çok dikkatli olmalıdır. (Susamamış olsanız bile sık sık su için çünkü susamak vücudunuzun su ihtiyacını belirten güvenli bir işaret değildir.)

- Geniş kenarlı şapka giyin yzünüz doğrudan guneş altında kalmasın.
- Sık sık duş yapıp serinlemeye çalışın.
- Dışarıda aktif olarak çalışması gerekenlerin mümkün oldukça guneş altında korunmasız kalmamaya ağır eforlardan kaçınmaya ve sık sık, bol bol sıvı tuzlu gıdalar almaya daha çok dikkat etmeleri gerekir.

- Sıcak çarpması ve bitkinliği belirtilerini bilip bu belirtilere karşı uyanık olunmalı, alınan önlemlerle hasta düzelmezse doktora haber verilmelidir.
- Kapalı ve park edilmiş araç içinde hiçbir canlı bırakılmamalı.
- Serinlemek için alkollü içecekler kullanmayın; bunlar önce serinletir, sonra vücudun su kaybını arttıırırlar.

- Hafif yemekler, sulu yiyecekler (meyva, salata, çorba vb.) yenmeli
- Yağlı ağır yemeklerden ve tıka basa yemekten kaçınılmalı
- İnce, açık renk, bol giysiler giyilmeli. Giysiniz güneş ışığının sizi yakmasını nlesin ama terletip su kaybettirmesin.

SOĞUĞA MARUZ KALMA

- Normal vücut ısısı 37 °C olduğu halde çevre nadiren bu kadar sıcaktır.
- Vücudumuz yediğimiz besinleri yakarak ısısını sabit tutmaya çalışır.
- Donma yada donmaya yakın ısılarda vücut ısısının düşmesine **HİPOTERMİ** denir.

SOĞUĞA MARUZ KALMA

- Yalnızca ayaklar, eller, kulaklar veya burun ucu gibi uç kısımların soğğun etkisiyle yaralanmasına **DONUK** denir.
- Vücut ısı kaybını metabolizmayı artırarak (titreme) dengelemeye çalışır.

Hipotermi

- Hipotermi için ısının donma noktasında olmasına gerek yoktur. Kışın evsiz kişilerde veya evlerinde yeterince ısınmayanlarda da görülür.
- Yaşlılar ve hastalar soğuğa daha az dirençlidir. Kişi soğuk suya batırıldığında hızla hipotermi gelişir. Yaşamsal organlarda ısı 35°C 'nin altına inerse hipotermi oluşmaya başlar.

- **Birinci evrede** titreme görülür. Artmış kas aktivesiyle hasta ısısını yükseltmeye çalışır. Bu evrede vücut ısısı 32-35 °C 'nin arasındadır.
- **İkinci evrede** 32°C'nin altında titreme durur, kas hareketleri yavaşlar. Öncelikle küçük, ince kas hareketleri (parmak hareketleri gibi) durur. Isı düştükçe tüm kas hareketleri sona erer.

Hipotermi Belirtileri

- Deride uyuşma, karıncalanma, his bozukluğu
- Derinin soğuması, renginin solması morarması
- Titreme vardır
- Kas hareketleri yavaşlar ısı düştükçe durur.
- Uyku eğilimi görülür.
- Nabız zayıflar ve yavaşlar
- Solunum yavaşlar
- Kalp ritmi bozulabilir.
- Dolaşım ve solunum durabilir.

HİPOTERMİDE İLK YARDIM

- Hasta 20 °C oda ısısına alınır
- Islak giysileri çıkarılır ve kuru sıcak battaniyeler örtülür.
- Gerekirse hava akımını kesmek için çevresine rüzgarlık gerilir.
- Masaj yapılmamalı (travmatik etkiden)
- Alkol verilmez (vazodilatasyona (damar genişlemesi) neden olur ısı kaybı artar)
- Hasta en kısa sürede hastaneye ulaştırılır.

Lokal soğuk yaralanmalar

Şiddetini etkileyen faktörler:

- Maruz kalınan ısı
- Rüzgarın hızı
- Sıkı giysi, ayakkabı ve dolaşımı kısıtlayan başka nedenler
- Yorgunluk
- Kötü beslenme
- Alkol ve uyuşturucu kullanımı

İLK YARDIM

- Yüzük, saat, bilezik gibi takılar çıkarılır.
- Hasta soğuk ve ıslak ortamdan uzaklaştırılır.
- Sıcak ellerle ısıtılır, sıcak nefes üflenir.
- Soğuğa maruz kalan bölge kuru ve yün bir bezle sarılır ve ödemi önlemek amacıyla kalpten yukarı kaldırılır
- Ayaklarda ise ıslak çoraplar çıkartılır, yürütülmez.
- Ilık su içerisinde bekletilerek ısıtılır.
- Donan ayaklar üzerine bastırılmaz.

Donma

- **Hafif donuklarda ilk yardım ;**

Hasta ılık yere götürülür, ayakkabı, çorap çıkartılır, el ve ayak kurutulur, sıcak hava üfleyerek nefesle veya koltuk altına sokularak ısıtılır

- **Ağır donukta ilk yardım ;**

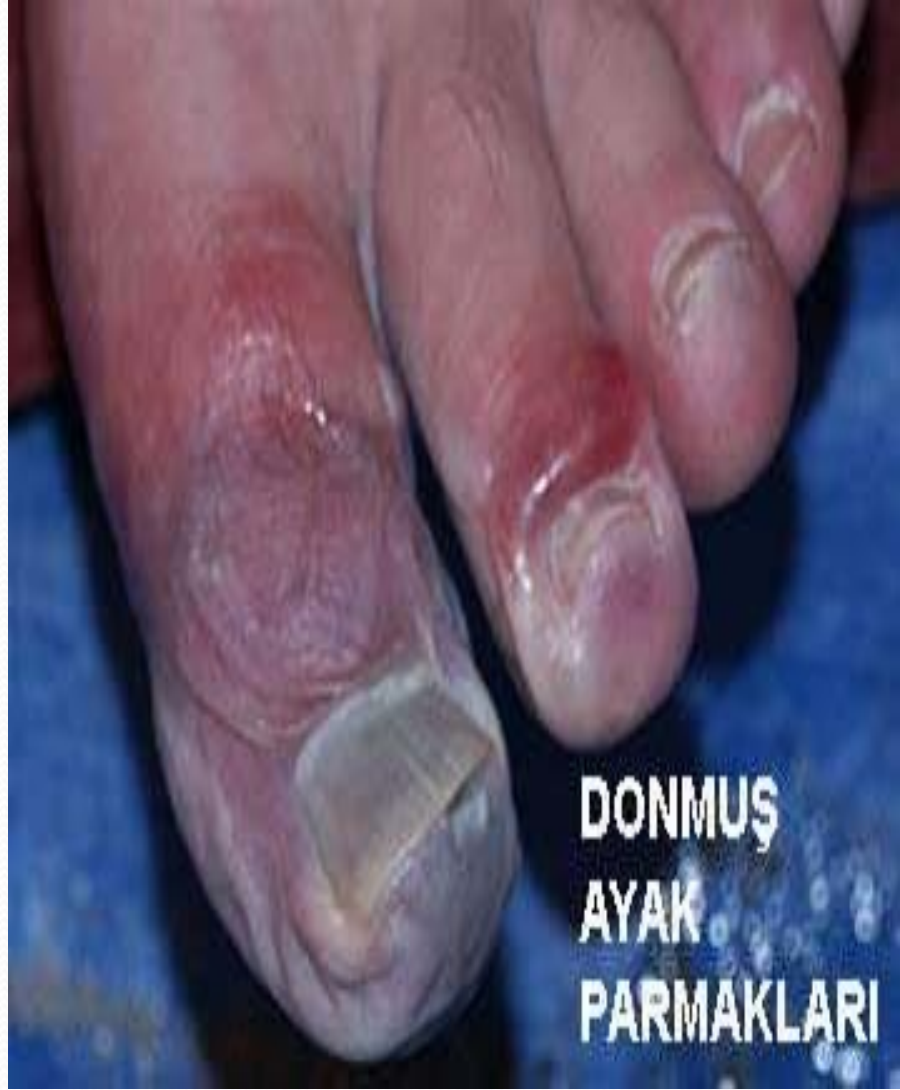
- Donuk kısım sarıya veya maviye dönük renkte olur
- Bekleme sürecinde donan el veya ayak ılık suda bekletilir
- Kuru hava uygulanmamalıdır.

Donma

- Donmayı önlemek için şeker içeriği fazla, sıcak şeyler yedirilir, içirilir
- Islak giysiler çıkartılıp kuruları giydirilir
- Kalın örtülerle üzeri örtülür
- Sıcak soba yanına alınmaz, karla ovulmaz, hafif hareketler yaptırılır
- Ortam ısısı yavaş yavaş yükseltilir
- Uyutulmaz
- Alkollü içecekler verilmez

**DONMUŞ
AYAK
PARMAKLARI**

DONMUŞ ELLER

(c) University Erlangen,
Department of Dermatology
Phone: (+49) 9131-85-2727

DOIA

(c) University Erlangen,
Department of Dermatology
Phone: (+49) 9131- 85 - 2727

